

LEV NIKULIN

TÄMÄN MAAILMAN SUURI IHMINEN

Vuosi vuodelta käännytään yhä useammin vanhemman polven puoleen kysymyksellä: „Oletteko te nähnyt Leninin?” Vaikea on pidättää ylpeätä iloa vastatessa: „Kyllä. Olen nähnyt.” Ja silloin ensimmäistä kysymystä välttämättä seuraa toinen: „Missä te näitte Leninin? Milloin?”

Jos ihminen on saanut edes kerran vaikkapa vain ohimennen nähdä Leninin, niin hän pitää sitä kuitenkin erittäin tärkeänä tapahtumana, se jää ainiaaksi mieleen hänen elämänsä kaikkein kalleimpana ja arvokkaimpana muistona. Juuri sen tähden seurataan levottomuuden ja epäluulon tuntein valkokankaalle tai näyttämölavalle ilmestyvää taiteilijan hahmoittelemaa Leninin henkilökuvaa, ja vain sen mukaan, miten taiteilija lahjakkuutensa voimalla palauttaa muistiin Leninin ulkomuodon, hänen kävely- ja puhetapansa, älykkyyden, kaukonäköisyyden ja jalomielisyyden, haihtuu epäluulon varjo taiteilijaa kohtaan ja jää vain ainoa tunne — äärettömän ihastuksen tunne, joka kohdistuu aikakautemme suurimpaan ihmiseen.

„Vladimir Lenin, tämän maailman suuri miesten mies on kuollut”.

Näin kirjoitti Gorki ilmaisten näillä sanoilla kansamme, koko ihmiskunnan äärettömän murheen Leninin kuolinpäivinä. „Tämän maailman suuri miesten mies...” — juuri tuo ajatus tulee tämän kirjoittajankin mieleen, sillä hänellä on ollut onni kerran nähdä Lenin.

Niinä vuosina, nuoren Neuvostovaltion ensimmäisinä vuosina, kaikki mikä sisältyi kansan elämään, kaikki sen haaveet ja pyrkimykset kohdistuivat tähän ihmiseen ja puolueeseen, jonka hän oli luonut. Voitte kuvitella ne tunteet, jotka valtasivat meidät, Itämeren laivaston nuoret poliittiset työntekijät, saadessamme tietää, että tulemme näkemään ja kuulemaan Leniniä.

Meidät komennettiin Poliittisen hallinnon asioille Moskovaan. Epätavallinen tapahtuu joskus yksinkertaisesti ja odottamatta. Muistan sen paahtavan päivän, jolloin lähestyimme Kremlin Troitskinporttia puristaen kädessä vihreätä pääsylupaa Kominternin II kongressin istuntoon, joka oli määrä pitää Kremlin Suuren palatsin Andreaksensalissa. Vartija katsoi pääsylupiamme, mutta ei pujottanut niitä pistimeen, kuten siihen aikaan oli tapana tehdä, vaan luovutti ne takaisin katsoen meihin kunnioitavasti.

Olivat vuoden 1920 kesäiset päivät. Heinäkuun 19 päivänä, Kominternin II kongressin avajaispäivänä, Punainen Armeija valtasi Grodnon ja Baranovitšin kaupungit. Puolalaiset tilanomistajat jättivät perintötilansa ja pakenivat Varsovaan ja sieltä edelleen länteen. Łódzin tehtailijat jättivät Poznaninkadun upeat talonsa. Entente kiiruhti valkopuolalaisten avuksi. Wrangelilaiset valmistelivat hyökkäystä pohjois-Tauriassa. Mahnon rosvo-koplat raatelivat Ukrainaa.

Ja juuri niinä päivinä Kremlin Suuren palatsin Andreaksensalissa Kominternin II kongressin edustajat käsittelivät siirto-
maakysymystä.

Puhujakorokkeelle ilmestyi luonteenomainen, miljoonille ihmisille tuttu Iljitšin pää. Hänen tarkat hieman siristetyt silmänsä saivat tuokiossa näköpiiriinsä koko kultakoristeisen Andreaksensalin, useita satoja ihmisiä, kongressin edustajia ja vieraita. Koitti täydellinen, erikoisen merkityksen omaava hiljaisuus. Tällainen hiljaisuus ilmaisee kuulijain suurta kunnioitusta puhujaa kohtaan. Se puhuu siitä, että sanat, jotka nyt tullaan lausumaan, eivät kohdistu vain näiden seinien sisällä oleviin ihmisiin, vaan että niillä tulee olemaan merkitys koko maailmalle, koko historialle, koko ihmiskunnalle.

Lenin ei tehnyt minkäänlaista taukoa, ei ainuttakaan elettä, jotka ovat ominaisia kokeneelle puhujalle. Hän ei tehnyt ainuttakaan niistä harkituista liikkeistä, joiden ainoana tarkoituksena on vetää puoleensa ja keskittää kuulijain huomio. Jännittämättä ääntään, tasaisesti, selvästi ja kokolailla nopeasti hän alkoi lukea nyt koko maailmalle tuttuja teesejään siirtomaakysymyksestä.

Kongressin edustajain keskuudessa syntyneet väittelyt, horjahtelut ja epäluulot olivat edeltäneet näitä teesejä, jotka siitä hetkestä lähtien tulivat koko ihmiskunnan omaisuudeksi. On muistettava, että Lenin oli sosialismin käytäntöön soveltamisen omalaatuinen Kolumbus, hän vei maailman vallankumousliikettä ennen tuntemattomia teitä. Eräiden edustajien horjahteluille ja epäluuloille oli Lenin niinä päivinä omistanut erään esiintymisistään.

„Toveri Quelch, Britannian sosialistisen puolueen edustaja, puhui tästä valiokunnassamme (kansallisuus- ja siirtomaakysy-

mysten valiokunnassa.— *L. N.*). Hän sanoi, että englantilainen rivityömies pitäisi kavalluksena auttaa kapinaannousseita orjuutettuja kansoja heidän taistelussaan englantilaista herruutta vastaan... Tässä on kysymyksessä suurenmoinen petos tuohon porvarilliseen Internationaleen kuuluvien johtajien ja työläisten taholta”¹,— sanoi Lenin. Ja tämä kavalluksen vastakkainasettaminen siinä mielessä miten sen ymmärsivät porvarillisen Internationalen sovittelijat, ja kavalluksen miten sen määritteli ja arvioi Lenin, teki kirjaimellisesti tärisyttävän vaikutuksen. Se voimistui ja valloitti täydellisesti kuulijan vielä siksi, että Lenin oli lausunut nämä sanat syvällä vakaumuksella, vilpittömästi ja lisäksi vielä hyvin tavallisesti, ilman pienintäkään puhujalle ominaista koreilua.

Leninin logiikka lumosi myöskin silloin, sen ainoan kerran, jolloin minulla oli tilaisuus kuunnella Leniniä. Juuri sen tähden vielä nytkin muistissani ovat säilyneet ei vain ulkonainen, ei vain silloiset olosuhteet ja sille ajalle ominaiset erikoisuudet, vaan myös ne tunteet, koko se tunteiden tulva, joka valtasi meidät kuullessamme tämän maailman suurinta ihmistä.

Lenin ei korostanut ainoatakaan lausetta, mutta kuitenkin muistiin jäi kaikkein tärkein siitä, mitä hän luki, jäi sen tähden, että leniniläisen ajatuksen selvyys, leniniläisten sanojen totuus valtasi kuulijat. Niin voi puhua vain ihminen, joka on täysin varma sanojensa oikeellisuudesta. Niin voi puhua vain ihminen, joka on sisäisesti vakuuttunut siitä, että hän esiintyy kapinaannousseen mahtavan kansan nimessä, kansan, joka totuuden ja oikeudenmukaisuuden nimessä kutsuu ihmiskuntaa puolustamaan sorrettuja. Juuri sen tähden, että asiakirjan teksti, jota Lenin luki, koostui hyvin tavallisista, koruttomista, selvistä lauseista, ja myös sen tähden, että Lenin lausui nämä todellisuudessa vanhaa maailmaa järjestyttävät sanat aivan yksinkertaisesti, ilman mitään puhujan paatosta,— puheen vaikutus oli syvä ja vastustamaton.

Erittäin syvä ja vastustamaton se oli silloin, kun Lenin kääntyi joukkojen, kansan puoleen, jolle on outoa jonkun kaunopuheisen „parlamentaarikon” pelkistetty puhetekniikka. Kansa ei ota vastaan puhujataidon koreilua eikä efektiivistä teatraalista elehtimistä, vaan etsii totuutta, etsii logiikkaa ja selvyyttä, ja kun se löytää sen todella suuren ihmisen sanoista ja teoista, niin se seuraa häntä kääntymättä pois, loppuun asti, voittoon asti.

Piti vaikkapa kerran kuulla Leniniä ymmärtääkseen, miksi kansa lähti hänen mukaansa. Juuri tämä ajatus valtasi minut sinä heinäkuun iltana, jolloin ensi kertaa eläissäni kuulin Leniniä.

¹ *V. I. Lenin*, Teokset, 31. osa, s. 220.— *Toim.*

Oli Moskovan kesäyön hämärä, pohjolan valoisten öiden heikko varjo. Laskeva aurinko valaisi kullattua Andreaksensalia ja sytytti leimuun puhujakorokkeen luona olevien punalippujen silkin.

Yllättävänä, aivan hämmästyttävänä vastakohtana suurelle upealle palatsin salille oli kongressin istuntojen asiallinen työtyyli. Pitkä, punaisella veralla katettu pöytä, pikakirjoittajain pöytien vihreitä lampunvarjostimia ja puhemiehistön pöydän takana raskas vadelmanpunainen verho (silloin vielä pois korjaamattoman valtaistuimen verhokatos).

Kuului rauhallinen, täydellisessä hiljaisuudessa selvästi sointuva Leninin ääni, joka kiiri kauas tämän salin ja palatsin ulkopuolelle, saartoreinkaalla ja piikkilanka-aitauksen ruostuneella rautaverkolla piiritetyn maamme rajojen ulkopuolelle. „Tämän maailman suuri miesten mies” puhui koko maailmalle, katsoi vuosikymmenien lävitse ja näki voiton jo niinä päivinä, jolloin Englannin „valtiomiehet” lähettivät Britannian laivaston Mustanmeren rannikoille ampumaan puna-armeijalaisia joukko-osastoja, jolloin Ranskan „valtiomiehet” valmistautuivat tunnustamaan de facto parooni Wrangelin Venäjän hallitsijaksi.

Lenin lopetti puheensa ja poistui heti korokkeelta. Kaikki taputtivat käsiä, nousivat paikoiltaan ja siirtyivät viereiseen saliin. Sinne ikkunan luo oli pysähtynyt Lenin. Hän keskusteli kongressin erään naisedustajan kanssa, ja tämän kertoma pani Leninin nauramaan, hän nauroi raikkaasti ja iloisesti, huomauttaen vilkkaasti vähän väliä jotain puhetoverilleen. Katsoessamme Leniniä emme enää ihmetelleet sitä, ettei ainoakaan muotokuva eikä valokuva ilmaissut kasvojen elävyyttä, silmien älyä ja kaukonäköisyyttä.

Leninin lähellä seisleet ihmiset koettivat olla näyttämättä, että he pysähtyivät nähdäkseen hänet vielä kerran. Ja kuitenkin „tämän maailman miesten miehen” ympärillä oli selvästi tuntuva huomaavaisuuden, ystävyys ja lämmön ilmapiiri. Kongressin edustajain keskuudessa oli ihmisiä, jotka tunsivat Leninin jo hänen karkotusajaltaan, emigraatiovuosilta, he olivat lukeneet ja tunsivat hänen teoksensa ja nyt kunnioittavan hämmästyksen tuntein katsoivat tiedemieheen, joka oli osannut toteuttaa elämässä omat katsantokantansa ja sen, mikä oli hänen ainoana toiveenaan, hänen haaveenaan ja samalla myös maamme miljoonien ihmisten tahtona ja toiveena.

Kongressin iltaiistunto oli päättynyt. Lenin lähti pois. Hän kulki palatsin gallerian läpi tavallisin nopein kevyin askelin, ja Leninin mentyä ohi vartijat saattoivat häntä pitkin, tarkkaavin ja vakavin katsein.

Vartijat seurasivat katseillaan tätä aikalaisensa tunnustamaa, vuosisatoihin ikuistettua suurta miestä. Ja sen vuoksi, että

Lenin oli seuraarakastava, vaatimaton, esiintymisessään koruton ja tavallisten kansanmiesten tavattavissa, hänen kansanomaisuutensa vain kasvoi ja laajeni.

Monet niistä, jotka olivat sinä päivänä Kremlin palatsissa, „hänen järkensä ja tahtonsa perijät”, ovat vielä elossa ja, vahvistaen Aleksei Maksimovitš Gorkin sanat, „tekevät työtä menestyksellisemmin kuin kukaan, milloinkaan, missään on maailmassa työskennellyt”; toiset ovat päättäneet kunniakkaasti elämänsä taipaleen.

Vuoden 1920 kesä meni ohitse. Tuli syksy ja ankara talvi ja vielä kolme talvea Leninin kanssa, sitten tammikuun mustat murheen yöt.

Ankara pakkanen, huurua ja lunta, huurretta vanhusten parissa ja taukoamattomasti liikkuva ihmisvuoto, jonka alkupää hitaasti matoi Liittojen Talon avoimista ovista sisään, loputtoman jälkipään hävitessä jonnekin Moskovan kaduille. Keskellä pylväsalia lepäsi Lenin, ja miljoonien ihmisten hengityksen huuru leijaili hänen ihmeellisen, unohtumattoman ja nyt jo kalman kalventaman otsansa yllä.

Kaikki mikä maailmassa on rehellistä, kaikki mikä on valoisaa ja jaloa liittyi Leninin arkun luona syvään suruun, ja noina ensimmäisinä murheen päivinä näytti parjaajien ja vihamiestenkin kurkkua kuristavan: heillä ei ollut voimaa nostaa ääntänsä tämän maailman suurimman ihmisen säteilevää kunniaa vastaan.

Suuri venäläinen kirjailija, joka eli kaksitoista vuotta ystävänsä ja opettajansa jälkeen, kirjoitti:

„...ja vaikka häneen kohdistuvan vihan pilvi, valheen ja parjauksen pilvi hänen nimensä ympärillä olisi vieläkin sankempi, olisi se samantekevää: ei ole voimia, jotka voisivat himmentää soihdun, jonka Lenin kohotti mielettömäksi käyneen maailman tukahduttavassa pimeydessä”.

Näillä sanoilla lopetan erään elämäni arvokkaimman muistelma — muistelma siitä päivästä, jolloin näiden rivien kirjoittaja näki ja kuuli Leniniä.

